

ZAMONAVIY PSIXOLOGIYADA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH

Nukus davlat pedagogika instituti Pedagogika-psixologiya va ijodiy talim fakulteti 3-B guruh
talabasi

Raximberdiyeva Mehriniso

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy psixologiyada sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining qo'llanilishi, uning imkoniyatlari va cheklovlari yoritilgan. Psixologik diagnostika, maslahat berish, ma'lumotlarni tahlil qilish hamda psixologik tadqiqotlarda SI dan foydalanish yo'llari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, psixologiya, raqamli psixologiya, diagnostika, psixologik tahlil, neyrotarmoqlar, big data, psixologik yordam.

Аннотация: В данной статье рассматривается использование искусственного интеллекта в современной психологии, его возможности и ограничения. Анализируются применение ИИ в психологической диагностике, консультировании, анализе данных и психологических исследованиях.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, психология, цифровая психология, диагностика, психологический анализ, нейросети, большие данные, психологическая помощь.

Abstract : This article discusses the use of artificial intelligence in modern psychology, its capabilities and limitations. The application of AI in psychological diagnosis, counseling, data analysis, and psychological research is analyzed.

Keywords : Artificial intelligence, psychology, digital psychology, diagnostics, psychological analysis, neural networks, big data, psychological support.

So‘nggi yillarda ilm-fan va texnologiyaning jadal rivojlanishi psixologiya sohasiga ham katta ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, sun’iy intellekt texnologiyalarining paydo bo‘lishi psixologik tadqiqotlar va amaliy psixologiya faoliyatida yangi imkoniyatlarni yaratdi. Sun’iy intellekt inson tafakkurini modellashtirish, ma’lumotlarni tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayonlarini avtomatlashtirishga qaratilgan texnologiyalar majmuasidir. Zamonaviy psixologiyada sun’iy intellekt bir nechta yo‘nalishlarda qo‘llanilmoqda. Eng avvalo, psixologik diagnostika jarayonida SI tizimlari test natijalarini tez va aniq tahlil qilish imkonini beradi. Bu esa psixologga mijozning psixologik holatini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Zamonaviy psixologiyada sun’iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanish tobora kengayib bormoqda. Sun’iy intellekt inson aqliy faoliyatiga xos bo‘lgan fikrlash, o‘rganish, muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish jarayonlarini kompyuter tizimlari orqali modellashtirishga asoslangan texnologiyalar majmuasidir. Psixologiya sohasida sun’iy intellekt diagnostika, maslahat berish, ilmiy tadqiqotlar va ta’lim jarayonlarini takomillashtirishda muhim vosita sifatida qo‘llanilmoqda. Avvalo, sun’iy intellekt psixologik diagnostika jarayonida keng qo‘llanilmoqda. Maxsus algoritmlar va dasturlar yordamida insonning xulq-atvori, nutqi, yuz ifodalari va test natijalari tahlil qilinib, uning ruhiy holati haqida dastlabki xulosalar chiqarilishi mumkin. Bu

psixologlarga ma'lumotlarni tezroq qayta ishlash va aniqroq tahlil qilish imkonini beradi. Shuningdek, sun'iy intellekt psixologik maslahat berish jarayonida ham muhim o'rin egallamoqda. Virtual yordamchilar va chat-botlar foydalanuvchilarning savollariga javob berish, stressni kamaytirish bo'yicha tavsiyalar berish hamda ruhiy salomatlikni qo'llab-quvvatlash vazifalarini bajarishi mumkin. Bunday tizimlar ayniqsa psixologik yordam olish imkoniyati cheklangan hududlarda foydali hisoblanadi. Ta'lim psixologiyasida sun'iy intellekt individual o'qitish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Talabanning bilim darajasi, qiziqishlari va o'rganish uslubini tahlil qilgan holda, SI unga mos o'quv materiallari va topshiriqlarni tavsiya etadi. Bu esa o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt ilmiy tadqiqotlar olib borishda ham katta ahamiyatga ega. Katta hajmdagi ma'lumotlarni tez tahlil qilish, psixologik qonuniyatlarni aniqlash va prognoz modellarini yaratishda SI texnologiyalaridan samarali foydalanilmoqda. Bu psixologik tadqiqotlarning aniqligi va tezkorligini oshiradi. Ammo sun'iy intellektdan foydalanish bilan bog'liq ayrim muammolar ham mavjud. Eng avvalo, maxfiylik va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalasi dolzarb hisoblanadi. Psixologik ma'lumotlar juda nozik va shaxsiy bo'lgani sababli, ularni saqlash va qayta ishlashda yuqori darajadagi xavfsizlik talab etiladi. Shuningdek, sun'iy intellekt insonning hissiyotlari va individual tajribasini to'liq anglay olmaydi. Shu sababli u professional psixologning o'rnini to'liq bosa olmaydi, balki uning faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida qaraladi.

Kelajakda sun'iy intellektning rivojlanishi bilan psixologiya sohasida yangi imkoniyatlar paydo bo'lishi kutilmoqda. Ruhiy holatni erta aniqlash, individual psixologik yordam ko'rsatish va masofaviy psixologik xizmatlarni rivojlantirishda SI muhim rol o'ynaydi. Biroq insoniy empatiya, hissiy qo'llab-quvvatlash va axloqiy mas'uliyat har doim professional psixolog faoliyatining asosiy qismi bo'lib qoladi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy psixologiyada sun'iy intellektidan foydalanish psixologik xizmatlar sifatini oshirish, diagnostika va tadqiqotlarni takomillashtirish hamda ta'lim jarayonini individuallashtirish uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, undan foydalanishda axloqiy me'yorlarga rioya qilish va inson omilining ahamiyatini unutmaslik muhimdir. Shuningdek, sun'iy intellekt asosida ishlovchi chat-botlar va virtual yordamchilar psixologik maslahat berish jarayonida ham qo'llanilmoqda. Ular insonning emotsional holatini tahlil qilib, dastlabki tavsiyalar berishi mumkin. Biroq bu tizimlar professional psixologni to'liq almashtira olmaydi, balki faqat yordamchi vosita sifatida xizmat qiladi. Sun'iy intellekt psixologik tadqiqotlarda katta hajmdagi ma'lumotlarni (big data) tahlil qilishda ham muhim rol o'ynaydi. Masalan, inson xulq-atvori, ijtimoiy tarmoqlardagi faoliyat yoki test natijalari asosida psixologik qonuniyatlarni aniqlash imkonini beradi. Psixologiyada SI ning yana bir muhim yo'nalishi — emotsiyalarni aniqlash texnologiyalaridir. Kameralar va maxsus dasturlar orqali inson yuz ifodalari, ovoz ohangi va nutqidagi o'zgarishlar tahlil qilinib, uning hissiy holati haqida xulosa chiqariladi. Bu usul klinik psixologiya va kognitiv tadqiqotlarda keng qo'llanilmoqda. Biroq sun'iy

intellektning psixologiyada qo'llanilishi bir qator cheklovlarga ham ega. Eng asosiy muammo — insonning ichki kechinmalarini to'liq tushunish qiyinligi. Chunki psixologik holat faqat tashqi ma'lumotlar emas, balki chuqur ichki subyektiv tajribalar bilan ham bog'liqdir. Shu sababli SI texnologiyalari psixologiyada faqat yordamchi vosita sifatida qaraladi. Ular inson psixologining o'rnini bosa olmaydi, balki uning ishini yengillashtiradi va samaradorligini oshiradi. Psixologiyada sun'iy intellektdan foydalanishning amaliy misollariga **onlayn psixologik test platformalari, mijoz xulq-atvorini tahlil qiluvchi dasturlar** va **AI chat-botlar** kiradi. Masalan, talabalarning stress darajasini aniqlash uchun onlayn testlar SI yordamida avtomatik tahlil qilinadi va natijalar asosida tavsiyalar beriladi. Yoki ijtimoiy tarmoqlardagi yozuvlar orqali shaxsning emotsional holati aniqlanishi mumkin. Shuningdek, ayrim psixologik markazlarda mijozlar bilan dastlabki suhbatni AI tizimlari olib boradi va keyinchalik psixologga tavsiyalar shaklida ma'lumot uzatadi. Bu jarayon vaqtni tejash va diagnostika aniqligini oshirishga xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt zamonaviy psixologiyaning rivojlanishida muhim o'rin egallamoqda. U diagnostika, tadqiqot va maslahat jarayonlarini samarali qilishga yordam beradi. Biroq inson psixikasining murakkabligi sababli SI psixologni to'liq almashtira olmaydi. Shu bois sun'iy intellekt psixologiyada yordamchi vosita sifatida qo'llanilishi eng to'g'ri yondashuv hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1.G'oziev E.G'. *Umumiy psixologiya*. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.

2. Karimova V.M. *Psixologiya*. – Toshkent: Sharq, 2016.
3. Russell S., Norvig P. *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. – 2020.
4. Maklakov A.G. *Obshchaya psixologiya*. – Sankt-Peterburg: Piter, 2017.
5. Goodfellow I. *Deep Learning*. – MIT Press, 2016.
6. Rubinshteyn S.L. *Osnovi obshchey psixologii*. – Moskva, 2005.
7. Mayer-Schönberger V., Cukier K. *Big Data*. – 2013.
8. Davis F. *AI in Psychology Research*. – 2021.